

Sygn. akt *IV Pa 4/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Selwa (spr.)
Sędziowie:	SSO Elżbieta Ura SSO Agnieszka Kowal
Protokolant:	st. sekr. sądowy Dorota Saj

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2019 r. w Rzeszowie

na rozprawie apelacyjnej

sprawy z powództwa **J. P.**

przeciwko (...) **S. A. Oddział R.**

o ustalenie wykonywania pracy w szczególnym charakterze

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie

z dnia 11 grudnia 2018 r. sygn. akt IV P 347/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda J. P. na rzecz pozwanego (...) S. A. Oddział R. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję. -

SSO Elżbieta Ura SSO Elżbieta Selwa SSO Agnieszka Kowal

Sygn. akt IV Pa 4/19

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 11 grudnia 2018r. w punkcie I. oddalił powództwo J. P. skierowane przeciwko (...) S.A. Oddział R. o ustalenie, że powód wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem, wymienione w lp. 17 załącznika nr 2 pn. „Wykaz prac o szczególnym charakterze” do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz.U. z 2017r. poz.

664 z późn.zm) w okresach wskazanych w pozwie poczynając od dnia 16 września 1983r. do dnia 31 grudnia 2010r. oraz w punkcie II. zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 137 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Jak wynika z ustaleń Sądu Rejonowego J. P. został z dniem 16 września 1983r. zatrudniony w (...) S.A. a następnie w (...) sp. z o.o. i w (...) S.A Oddział R. i wykonywał pracę: od dnia 16 września 1983r. do dnia 31 maja 1989r. jako elektromonter pogotowia energetycznego; od dnia 1 czerwca 1989r. do 31 sierpnia 1989r. jako elektromonter pogotowia energetycznego oraz pełniący obowiązki kierownika posterunku energetycznego; od dnia 1 września 1989r. do dnia 31 grudnia 1991r. jako kierownik posterunku energetycznego; od dnia 1 stycznia 1992r. do dnia 31 grudnia 2008r. jako elektromonter pogotowia energetycznego - kierownik posterunku energetycznego oraz od dnia 1 stycznia 2009r do nadal jako kierownik posterunku energetycznego.

W dniu 27 września 2017r. powód zwrócił się do pozwanego o wydanie zaświadczenia o przebiegu pracy zawodowej z uwzględnieniem pracy w warunkach szkodliwych.

24 października 2017r. (...) S.A Oddział R. wydał zaświadczenie, iż powód był zatrudniony w (...) S.A. w okresie od dnia 16 września 1983r. do dnia 30 czerwca 2007r., w (...) sp. z o.o. w okresie od dnia 1 lipca 2007r. do dnia 31 sierpnia 2010r. i jest zatrudniony w (...) S.A Oddział R. od dnia 1 września 2010r. do nadal przy czym:

- od dnia 16 września 1983r. do dnia 31 maja 1989r. jako elektromonter pogotowia energetycznego (praca w warunkach szczególnych),
- od dnia 1 czerwca 1989r. do 31 sierpnia 1989r. jako elektromonter pogotowia energetycznego oraz pełniący obowiązki kierownika posterunku energetycznego,
- od dnia 1 września 1989r. do dnia 31 grudnia 1991r. jako kierownik posterunku energetycznego (praca w warunkach szczególnych),
- od dnia 1 stycznia 1992r. do dnia 31 grudnia 2008r. jako elektromonter pogotowia energetycznego - kierownik posterunku energetycznego,
- od dnia 1 stycznia 2009r do nadal jako kierownik posterunku energetycznego.

Pismem z dnia 11 stycznia 2018r. powód zwrócił się do pozwanego o wydanie mu zaświadczenia potwierdzającego, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace jako elektromonter bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem - o szczególnym charakterze wymienionych w lp. 17 załącznika nr 2 pn. „Wykaz prac o szczególnym charakterze” do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz.U. z 2017r. poz. 664 z późn.zm) Pozwany w odpowiedzi na powyższy wniosek podał, iż zaświadczenie z dnia 24 października 2017r. zostało wystawione poprawnie, bowiem aby praca uzasadniała prawo do świadczeń, zgodnie z § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy i oba te kryteria muszą być spełnione równocześnie.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że stan faktyczny ustalił w oparciu o złożone do akt sprawy i zalegające w aktach osobowych dokumenty, bowiem stwierdzone w nich okoliczności wystarczały do rozstrzygnięcia sprawy. Równocześnie Sąd wyjaśnił, że oddalił wnioski powoda o dopuszczenie dowodów z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przesłuchania świadków i stron na okoliczności związane z ustaleniem wykonywania pracy o szczególnym charakterze uznając, iż z powodu braku interesu prawnego w wytoczeniu powództwa opartego na przepisie art. 189 kpc te dowody są zbędne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Przechodząc do oceny prawnej sporu Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 189 kpc można żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa gdy ma w tym interes prawny, zaś brak interesu

prawnego występuje nie tylko wówczas, gdy w ogóle strona go nie posiada, ale również wtedy gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego Sąd wskazał, iż powszechnie przyjęte jest twierdzenie, że powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu (wyrok z dnia 23 lutego 1999r., sygn. akt I PRN 597/99). Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że powód J. P. dochodził ustalenia faktu prawotwórczego dla potrzeb nabycia emerytury pomostowej ewentualnie rekompensaty przewidzianej w ustawie o emeryturach pomostowych, co wykluczało możliwość uwzględnienia jego roszczenia, ze względu na brak interesu prawnego. Dopiero bowiem w postępowaniu o przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego przed organem rentowym aktualizuje się uprawnienie do żądania ustalenia przez sąd charakteru wykonywanej pracy dla celów nabycia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Pracownik nie ma więc interesu prawnego w dochodzeniu przed sądem pracy ustalenia zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze skoro okoliczność ta ma być przedmiotem samodzielnych ustaleń organu rentowego. I na poparcie swego stanowiska Sąd Rejonowy przytoczył treść orzeczeń Sądu Najwyższego : z dnia 8 lutego 1979 r. (III PZP 17/78, OSNCP 1979/7 – 8/143), z dnia 27 maja 1985r. (III UZP 5/85, nie publikowanej), z dnia 17 czerwca 1987r. (III PZP 19/87, OSNC 1988/190/132) oraz z dnia 3 listopada 1994r. (II PZP 45/94, OSNP 1995/6/74). Sąd Rejonowy w Rzeszowie przyznał, że zakład pracy ma obowiązek wystawić zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Przy czym jako dokument prywatny i każdy dowód podlega ono weryfikacji w postępowaniu o świadczenie emerytalne. Równocześnie Sąd I instancji zaznaczył, że nawet pozytywne dla powoda rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie nie miałoby znaczenia dla szeroko pojętych świadczeń wobec ZUS albowiem zakres wiążący takiego wyroku ustalającego, o którym mowa w art. 365§ 1 kpc odnosi się do rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami których on dotyczy, czyli między pracownikiem, a pracodawcą. Natomiast wyrok taki nie będzie pozbawiał organu rentowego możliwości kwestionowania jego treści w sprawie zainicjowanej przez powoda w trybie postępowania ubezpieczeniowego o prawo do emerytury pomostowej czy rekompensaty (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 21.09.2004r. II UZP 8/04 OSNP 2005/5/68 w zakresie braku związania organu rentowego wyrokiem ustalającym wydanym w sprawie pracowniczej) nie zakończy zatem definitywnie istniejącego sporu ani nie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2007, III AUa 1518/05, LEX nr 257445).

Podsumowując Sąd Rejonowy wskazał, że powód nie wykazał istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie i stąd podlegało ono oddaleniu. Orzeczenie o kosztach procesu Sąd uzasadnił treścią art. 98 kpc w zw. z art. 108 §1 kpc w zw. z §9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015/1800 ze zm.).

Od powyższego wyroku powód J. P. reprezentowany przez fachowego pełnomocnika złożył apelację, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając :

1.Naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- naruszenie art. 189 kpc poprzez jego błędną wykładnię przejawiającą się w nietrafnym uznaniu, jakoby dochodzenie ustalenia faktu prawotwórczego dla potrzeb nabycia emerytury pomostowej zawsze wykluczało możliwość uwzględnienia powództwa ze względu na rzekomy brak interesu prawnego;
- naruszenie art. 189 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie przejawiające się w odmówieniu powodowi interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie bez uwzględnienia skonkretyzowanej sytuacji powoda, a w szczególności faktu, że - ze względu na art. 4 pkt 7 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2018/1924, ze zm.) - jest on pozbawiony możliwości wystąpienia ze skutecznym wnioskiem o emeryturę;
- naruszenie art. 189 kpc w zw. z art. 24 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez ich błędną wykładnię przejawiającą się w odmówieniu powodowi interesu prawnego w ustaleniu wykonywania pracy o szczególnym charakterze z uwagi na rzekomy brak doniosłości prawnej takiego ustalenia pomimo, że art. 24 ustawy o emeryturach pomostowych przyznaje takiemu pracownikowi prawo do złożenia wniosku o emeryturę pomostową

za pośrednictwem płatnika składek, a zatem uprzednie ustalenie na drodze sądowej wykonywania przez powoda u pozwanego pracy o szczególnym charakterze umożliwi powodowi złożenie takiego wniosku u pozwanego.

2. Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie naruszenie art. 227 kpc poprzez oddalenie wniosków powoda o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów: z przesłuchania stron, z zeznań świadków K. M. i E. N. oraz z opinii biegłego z zakresu bhp - z uwagi na nietrafne uznanie, jakoby dowody te nie były istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy o ustalenie wykonywania pracy o szczególnym charakterze, a w konsekwencji rozstrzygnięcie sprawy wyłącznie w oparciu o dokumenty zachowane w aktach osobowych powoda, podczas gdy istotą sprawy jest usunięcie obiektywnej niezgodności między treścią sporządzonych przez pozwanego i zachowanych w aktach osobowych powoda dokumentów, a rzeczywistym charakterem wykonywanej przez powoda pracy, a zatem dowody z przesłuchania stron, zeznań świadków i z opinii biegłego z zakresu bhp mają kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy.

3. Nierozpoznanie istoty sprawy (art. 386 § 4 kpc) przejawiające się w niedokonaniu przez Sąd Rejonowy żadnych ustaleń w przedmiocie szczególnego charakteru wykonywanej przez powoda pracy oraz odmówieniu powodowi interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie bez rozważenia skonkretyzowanych okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, a w szczególności bez uprzedniego przesłuchania powoda.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że powód J. P. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem, wymienione w lp. 17 załącznika nr 2 pn. „Wykaz prac o szczególnym charakterze” do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w okresach szczegółowo wskazanych oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji obszernie zacytowano treść punktu IV komentarza do art. 189 k.p.c. ([w:] K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-366, Wyd. 7, Warszawa 2016, nb. 67-68 i 72) z odwołaniem się do zacytowanych w nim orzeczeń Sądu Najwyższego. Ponadto skarżący odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 27 stycznia 2004 r. sygn. akt II CK 387/02, iż ogólnie przyjmowana zasada, że z reguły interes prawny nie zachodzi, gdy zainteresowany może uzyskać zaspokojenie swoich praw w drodze powództwa o świadczenie, nie ma charakteru bezwzględnego, zaś uzależnienie powództwa ustalenie od interesu prawnego, jest w orzecznictwie i literaturze przedmiotu pojmowane elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni pojęcia interesu prawnego, konkretnych okoliczności danej sprawy, i także - czy też przede wszystkim - od tego, czy w drodze powództwa o świadczenie strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1970 r., III PZP 34/69, OSNC 1970/12/217 i uchwały z dnia 11 maja 1994 r., II PZP 1/94, OSNP1994/6/96). Naprowadzono, iż powód nie może uzyskać pełnej ochrony swych praw poprzez zainicjowanie przed organem rentowym postępowania o ustalenie prawa do emerytury pomostowej albowiem nie spełnia przesłanki rozwiązania stosunku pracy w rozumieniu art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, a zatem jego ewentualny wniosek o ustalenie prawa do emerytury zostałby załatwiony odmownie, zaś ewentualna próba zakwestionowania takiego rozstrzygnięcia poprzez złożenie odwołania do Sądu Ubezpieczeń Społecznych również nie doprowadziłaby do zbadania szczególnego charakteru pracy powoda. Natomiast hipotetyczna możliwość rozwiązania stosunku pracy nie gwarantuje pełnej ochrony praw powoda - jeśli bowiem w postępowaniu o ustalenie prawa do emerytury Sąd Ubezpieczeń Społecznych podzieliłby stanowisko pozwanego i uznał, że praca powoda w spornych okresach nie miała szczególnego charakteru, to powód pozostałby bez pracy i bez emerytury. Istniejący obecnie stan niepewności co do rzeczywistego charakteru pracy powoda, spowodowany negowaniem szczególnego charakteru tej pracy przez pozwanego, przesądza o posiadaniu przez powoda interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. I tu szeroko przywołano stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 4 kwietnia 2014 r. sygn. akt I PK 234/13 oraz w wyroku z dnia 5 grudnia 2002 r., sygn. akt I PKN 629/01, w którym Sąd Najwyższy dopuścił wprost możliwość dochodzenia ustalenia rzeczywistej treści stosunku pracy w trybie art. 189 k.p.c.

Powód zarzucił, iż uwadze Sądu I instancji uszło, że zgodnie z art. 24 ustawy o emeryturach pomostowych, postępowanie w sprawie emerytury pomostowej wszczyna się na wniosek pracownika zgłoszony bezpośrednio lub za pośrednictwem płatnika składek w organie rentowym. Ustalenie w trybie art. 189 k.p.c., że wykonywana przez powoda w spornych okresach praca była pracą o szczególnym charakterze, umożliwi więc powodowi złożenie do pozwanego (jako płatnika składek) wniosku o przejście na emeryturę pomostową. Będąc związany treścią wyroku ustalającego (wniosek z art. 365 § 1 k.p.c.), pozwany będzie wówczas zobligowany do rozwiązania stosunku pracy powoda i przygotowania dla niego kompletu dokumentów wymaganych przez organ rentowy do ustalenia prawa do emerytury pomostowej. W takiej zaś sytuacji możliwość ewentualnego zakwestionowania przez ZUS prawa powoda do emerytury pomostowej pozostanie tylko teoretyczna.

Podsumowując stwierdzono, że powód posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, zaś zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego, a mianowicie art. 189 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz art. 189 k.p.c. w zw. z art. 24 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez ich błędną wykładnię.

Przechodząc do zarzutów naruszenia przepisów postępowania, naprowadzono na niezasadne oddalenie wniosków dowodowych powoda, co jest to szczególnie rażące w odniesieniu do dowodu z przesłuchania stron, gdyż dowód ten miał (m.in.) potwierdzić, że powód jest pozbawiony możliwości wystąpienia z wnioskiem o świadczenie i musi dochodzić swych praw w drodze powództwa o ustalenie (zostało to wskazane wprost w tezie dowodowej). Ponadto dowody z przesłuchania stron, z zeznań świadków K. M. E. N. oraz z opinii biegłego z zakresu bhp - mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy o ustalenie wykonywania pracy o szczególnym charakterze, gdyż pozwolą na wykazanie, że - wbrew treści dokumentów zachowanych w aktach osobowych powoda - wykonywał on pracę o szczególnym charakterze pracy, a zatem oparcie zaskarżonego wyroku o ustalenia faktyczne poczynione tylko i wyłącznie w oparciu o dokumenty zachowane w aktach osobowych powoda, z całkowitym pominięciem dowodów zgłoszonych w pozwie, stanowi istotne naruszenie praw powoda.

Skarżący podniósł także, iż Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy (w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.), gdyż nie dokonał żadnych ustaleń faktycznych w przedmiocie szczególnego charakteru wykonywanej przez powoda pracy oraz odmówił mu interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie tylko i wyłącznie w oparciu o uogólnienie wyprowadzone z analizy orzeczeń Sądu Najwyższego nieadekwatnych do stanu faktycznego niniejszej sprawy, bez dokonania zindywidualizowanej i skonkretyzowanej analizy tej przesłanki przez pryzmat prawa powoda do sądu.

Strona pozwana (...) S.A. Oddział R. wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie zważył co następuje :

Po rozważeniu w granicach wniosków apelacji całokształtu okoliczności sprawy, Sąd odwoławczy uznał apelację powoda za pozbawioną uzasadnionych podstaw i przez to niezasługującą na uwzględnienie. Wyrok Sądu I instancji jako prawidłowy i odpowiadający rzeczywistości stanowił więc się ostać jako niezmieniony. Apelacja stanowi jedynie niezasadną polemikę z prawidłowymi ustaleniami jak i trafnymi rozważaniami Sądu Rejonowego. Należy podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela ocenę prawną, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji i uznaje ją za wyczerpującą.

Rozpoczynając od zarzutu nierozpoznania istoty sporu, który istotnie gdyby okazał się uzasadniony skutkowałby uwzględnieniem wniosku o uchylenia zakazanego wyroku należy już na wstępie wskazać, że trafnie Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności skoncentrował swe rozważania na ustaleniu czy powód J. P. posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Przejście do dalszych ustaleń faktycznych oraz rozważań co do rzeczywistego charakteru pracy powoda jak i uznania jego pracy za zatrudnienie w szczególnym charakterze, możliwe byłoby dopiero po stwierdzeniu przez Sąd orzekający, iż taki interes faktycznie występuje. Powyższe okoliczności determinowały także zakres przeprowadzonego postępowania dowodowego. Powód opierał swoje roszczenie na art. 189 kpc, zgodnie z treścią którego można żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli posiada

się w tym interes prawny. Interes prawny w rozumieniu powyższego przepisu stanowi zatem materialnoprawną przesłankę powództwa o ustalenie i podlega badaniu w ramach merytorycznego rozpatrywania sprawy. Stwierdzenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa jako bezzasadnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CZ 15/09, lex 738325). Bezsprzecznie interes prawny to interes dotyczący szeroko rozumianych praw oraz stosunków prawnych i niewątpliwie występuje on nie tylko wtedy, gdy zagrożona jest sytuacja prawna powoda, ale i wówczas, gdy w związku z zachowaniem pozwanego uzasadnione jest ustalenie stosunku prawnego lub prawa w celu usunięcia niepewności co do tego prawa lub stosunku prawnego z przyczyn faktycznych lub prawnych. Uznaje się, że interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (wyrok S.N. z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, OSNC 2010, poz. 47). Powództwo oparte na art. 189 kpc musi być zatem celowe, bo ma spełniać realną funkcję prawną. W konsekwencji interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy założeniu uzyskania orzeczenia pozytywnego oraz przy analizie, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze. Nie ulega też wątpliwości, że brak interesu zachodzi wtedy, gdy powód może wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Oczywiście zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść. Jednakże powód nie dochodzi ustalenia treści stosunku prawnego łączącego go z pozwanym z uwagi na wątpliwości co do faktycznej treści tego stosunku, a jedynie chce uzyskać w drodze powództwa o ustalenie dowód pozwalający mu na zgłoszenie wniosku o emeryturę pomostową. Chce uzyskać swoista gwarancję, że po rozwiązaniu stosunku pracy jego wniosek o emeryturę pomostową nie zostanie załatwiony odmownie tylko dlatego, że nie będzie mógł wykazać przed organem rentowym faktu wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Powód żądając przeprowadzenia dowodów z przesłuchania świadków i strony oraz dowodu z opinii biegłego na okoliczność charakteru jego zatrudnienia, w istocie dopiero poszukiwał dowodów na potwierdzenie własnego stanowiska. W tych warunkach oddalenie wniosków dowodowych przez Sąd Rejonowy należy uznać za uzasadnione, zaś postawione w tej materii zarzuty naruszenia prawa są nietrafione.

Niewątpliwie więc istotą oczekiwań powoda było uzyskanie dowodu dla przyszłego postępowania emerytalnego. Jak słusznie wskazał Sąd Rejonowy ewentualne wydanie wyroku ustalającego nie może jednak doprowadzić do skutku oczekiwanego przez powoda, nawet dysponując wyrokiem ustalającym zgodnie z żądaniem pozwu, stan niepewności co do uzyskania emerytury pomostowej nie zostałby usunięty, albowiem jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 maja 2005 r. (I UK 245/04, OSNP 2006/3-4/57) organ rentowy samodzielnie ustala okresy przebyte w ubezpieczeniu, gdyż całokształt postępowania dotyczącego nabycia prawa do świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego należy do tego organu. Sąd Okręgowy aprobuje stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 11 grudnia 2018r. (II PK 273/17, lex 2607258) – wydanym na tle analogicznego sporu jak w niniejszej sprawie czyli uzyskania ustalenia charakteru pracy dla potrzeb emerytury pomostowej - „skarżący postrzega swoją sytuację zasadniczo przez pryzmat prawa do przyszłych świadczeń z zabezpieczenia społecznego. Przedmiotem tej sprawy nie są i nie mogą być prawa do emerytury przyszłej. Świadczenie to przysługuje po spełnieniu warunków, które organ rentowy jedynie stwierdza w decyzji. Warunki pracy należą do stanu faktycznego (dowodowego). Czym innym jest interes prawny, chodzi wówczas o kwestie prawne, a nie faktyczne (art. 189 k.p.c.). [...] Sprawy sporne powinny być rozpoznawane w jednym postępowaniu ze względu swą integralną całość, składającej się z podstawy faktycznej i prawnej w jej procesowym ujęciu (art. 1 k.p.c., art. 187 k.p.c.)”.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie zgadza się w zupełności z poglądami zaprezentowanymi w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 grudnia 2012 r. (III APa 15/12, lex 1282764), iż „Pojęcie interesu prawnego powinno być - w obecnie obowiązującym porządku prawnym - interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia ochrony prawnej za czym przemawiają tak standardy wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 45), jak i wiążących Polskę aktów międzynarodowych (art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych) oraz, iż stanowiący przesłankę powództwa o ustalenie interes prawny powinien być rozumiany elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni tego pojęcia, konkretnych okoliczności danej

sprawy i tego, czy strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw w drodze powództwa o świadczenie; stwierdzić należy, iż interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw." Bezsprzecznie powód J. P. w drodze niniejszego procesu, nawet w przypadku korzystnego dla niego rozstrzygnięcia nie uzyskałby ochrony swych praw w tym w szczególności nie doprowadziłby do usunięcia stanu niepewności co do tego czy spełnia warunki ustawowe dla uzyskania emerytury pomostowej. Wyrok usuwający spór między pracownikiem a pracodawcą co do zakwalifikowania zatrudnienia jako wykonywanego w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze nie ma znaczenia prejudycjalnego dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i mogącego powstać w przyszłości postępowania o świadczenia emerytalne.

Jednolite jest już od wielu lat stanowisko judykatury, sprowadzające się do wniosku, iż postępowanie o ustalenie prawa lub stosunku prawnego nie może dotyczyć ustalenia faktów lub zmierzać do pozyskania dowodów dla innego postępowania. Interes prawny powoda nie może więc wyrażać się zamiarem tego rodzaju. W tym zakresie można wskazać na orzeczenia :

- Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1971 r.(I PR 344/71, lex 12229) - „Postępowanie sądowe o ustalenie (art. 189 kpc) nie może być środkiem do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w postępowaniu rentowym - administracyjnym, niezależnie od tego, iż tego rodzaju ustalenie nie wiązałoby organów rentowych."

- Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1987 r.(III PZP 19/87, lex 13036) - „Roszczenie pracownika przeciwko zakładowi pracy o ustalenie wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach - dla celów ubezpieczeniowych - podlega oddaleniu z braku interesu prawnego. [...] pracownik dla uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych zgłasza wniosek w organie rentowym oraz konieczne dowody do wykazania zasadności tego wniosku. Pracownik nie ma więc interesu prawnego w dochodzeniu przed sądem pracy ustalenia zatrudnienia go w szczególnych warunkach, skoro okoliczność ta ma być przedmiotem samodzielnych ustaleń organu rentowego."

- Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1997 r.(I PKN 434/97, lex 33983) - „Powództwo o ustalenie (art. 189 kpc) nie może skutecznie zmierzać do ustalenia faktów nie mających prawotwórczego charakteru."

- Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1999 r.(I PKN 597/98, lex 39622) - „Powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu."

- Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r. (II PK 109/07, lex 448135) – „Dopiero w postępowaniu o przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego przed organem rentowym aktualizuje się uprawnienie do żądania ustalenia przez Sąd charakteru wykonywanej pracy dla celów nabycia prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego”.

- Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 listopada 2016 r. (III APa 1/16, lex 2202728) – „powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania środka dowodowego, który miałby być wykorzystany w innym postępowaniu."

Podzielając wyżej przywołane poglądy nie sposób uznać za zasadne wywiedzione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego, procesowego czy nierozpoznania istoty sporu. Powyższego osądu nie może zmienić akcentowana w niniejszej sprawie okoliczność, iż warunkiem ustawowym uzyskania prawa do emerytury pomostowej jest rozwiązanie stosunku pracy, czego powód nie chce ryzykować nie mając pewności jak będzie zakwalifikowane jego zatrudnienie. Jak już jednak wspomniano rozstrzygnięcie niniejszego sprawy tej niepewności nie usuwa.

Powyższe wnioski doprowadziły Sąd Okręgowy do uznania apelacji powoda J. P. za bezzasadną i jej oddalenia w trybie art. 385 kpc oraz orzeczenia o kosztach zastępstwa procesowego strony pozwanej stosownie do art. 98 §1 i 3 kpc w zw. z art. 108 §1 kpc.